

Gürkan ORMANCI*

ÖZET

İşletme adı, işletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan addır. İşletme adını tacirlerle birlikte esnaflar da kullanabilir. İşletme adının kullanılması yönünde bir zorunluluk bulunmadığı hâlde işletme adı eğer kullanıyorsa bunun ticaret siciline tescil edilmesi zorunludur. İşletme adının korunması için Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ticaret unvanına ilişkin özel koruma hükümleri, haksız rekabet hükümleri ve şartların varlığı hâlinde Türk Medeni Kanunu'nda yer alan adın korunması hükümleri uygulanabilir. Koruma hükümlerinin uygulanabilmesi için varlığı gereken şartlar ve koruma hükümlerinin öngörülmesindeki amaç birlikte göz önüne alındığında, işletme adının haksız rekabet hükümlerince korunmasının daha büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu makalede işletme adı ile haksız rekabet kavramları ve birbirleriyle olan ilişkisi ile işletme adının haksız rekabet kapsamında korunmasına ilişkin hukukî talepler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İşletme adı, haksız rekabet, iltibas.

ABSTRACT

Business name is the name that is used to describe the business and to distinguish it from other businesses without being related to the business owner. Craftsmen may also use business names along with merchants. Although there is no obligation to use business names, if a business name is used, it must be registered with the trade registry. In order to protect business names, special protection provisions regarding the trade name in the Turkish Commercial Code, unfair competition provisions and in some cases, provisions on the protection of the civil name in the Turkish Civil Code may be apply. Considering the conditions that are necessary for the implementation of the protection provisions and their purpose, protection of business names under unfair competition law provisions appears to have a greater importance. This article examines business names and the concepts of unfair competition and their relationship with each other, as well as legal demands regarding the protection of business names within the scope of unfair competition.

Keywords: Business name, unfair competition, imitation.

* Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi (e-mail: gurkanormanci@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0292-252X).

(Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 07.04.2020/ Kabul Tarihi: 16.05.2020).

GİRİŞ

İşletme sahipleri ürettikleri mallar veya sundukları hizmetlerin tanıtımını yaparak daha büyük müşteri kitlelerine ulaşmayı ve bu yolla elde ettikleri kazancı artırmayı hedefler. Yapılan tanıtımlarda ise başta marka ve işletme adı olmak üzere ayırt edici ad ve işaretler kullanılmaktadır. Kullanılan işletme adının ayırt etme özelliği ne kadar fazla ise tanıtımın etkisi ve elde edilen fayda da o kadar büyük olacaktır. İşletme adları oluşturulurken, tanıtma ve ayırt etme işlevleri göz önünde tutularak ilgi çekici olmasına özen gösterilir. İşletme adı kullanılmaya başlandıktan sonra da sahip olduğu ayırt ediciliğinin zedelenmemesi gerekir. Bu nedenle de kullanılan işletme adlarının korunması önemlidir. Ayrıca işletme adlarının korunmasında, işletme sahibinin olduğu kadar müşterilerin de menfaati bulunmaktadır. Müşteriler, beğendikleri ve tercih ettikleri ürünleri sunan işletmeleri ifade etmek için genellikle işletme adını kullanmayı tercih etmektedir.

İşletme adına uygulanacak hükümler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 53. maddesinde yer almaktadır. TTK m. 53'de yapılan atıf uyarınca, TTK'nin 50 ila 52. maddeleri arasında yer alan ticaret unvanlarının korunması yönelik hükümler, tescil edilmiş işletme adları için de uygulanacaktır. Ayrıca tescil edilmiş olsun veya olmasın kullanılan tüm işletme adlarının, TTK'de yer alan haksız rekabet hükümleri uyarınca korunması da mümkündür.

Üç bölümden oluşan bu makalenin, ilk bölümünde, işletme adına ilişkin genel kavramlar açıklanacaktır. Makalenin ikinci bölümünde, işletme adına tecavüz oluşturan haksız rekabet hâlleri, üçüncü ve son bölümünde ise, işletme adının haksız rekabet hükümleri uyarınca korunmasında ileri sürülebilecek hukukî talepler, öğretide yer alan görüşler ve Yargıtay kararları ışığında incelenecektir.

I. İŞLETME ADININ TANIMI, İŞLEVİ, KULLANILMASI ve TESCİLİ

A. İŞLETME ADININ TANIMI

İşletme adına ilişkin hüküm TTK'nin 53. maddesinde yer almaktadır. TTK m. 53'ten hareketle işletme adı, işletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan ad olarak tanımlanabilir. İşletme adı, bir eşya ismi olup "ticari işletme" denilen malvarlığının bütününe ifade eder¹. İşletme adı bir kişiyi değil bir işletmeyi akla getirir².

İşletme adı, diğer "ayırt edici ad ve işaretler"³ ile birlikte sınırlı mülkiyet hakları kapsamındadır. *Dural/Sarı*'ya göre işletme adı bir fikrî üründür⁴. *Tekinalp* ise işletme adının fikrî nitelik taşımayıp sadece ayırt edici vasa sahip olduğu görüşündedir⁵. Düşüncemize göre işletme adı bir fikrî üründür, çünkü seçilen işletme adının işletmenin faaliyet alanı ile uyumu, akılda kalıcılığı ve çekiciliği, insan zekâsı ve hislerinin yaratıcı uğraşları sonucu ortaya çıkmaktadır. İşletme adı yenilik unsurunu haiz olmayıp sahibinin hususiyetini taşımadığı hâlde tanıtıcı, ayırt edici ve teşhis ettirici nitelikleri dolayısı ile korunur⁶.

¹ **Battal**, Ahmet (2007) *Ticari İşletme Hukuku*, 1. Baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 180.

² **Battal**, s. 172.

³ *Tekinalp*, "ayırt edici ad ve işaretler" i sanayide ve ticarete bir işletmeyi diğer işletmelerden, bir işletmenin sahibini diğer işletmelerin sahiplerinden, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin aynı ya da benzer mal veya hizmetlerinden ayırmak için kullanılan ticaret unvanı, işletme adı, marka gibi ad ve işaretler olarak tanımlamaktadır, bkz. **Tekinalp**, Ünal (2012) *Fikrî Mülkiyet Hukuku*, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 20-21.

⁴ **Dural**, Mustafa & **Sarı**, Suat (2013) *Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medenî Kanununun Başlangıç Hükümleri*, İstanbul, Filiz Kitapevi, s. 161.

⁵ **Tekinalp**, s. 21.

⁶ **Tekinalp**, s. 21.

B. İŞLETME ADININ İŞLEVİ

İşletme adının tanıtma (ferdileştirme) ve ayırt etme olmak üzere başlıca iki işlevi bulunmaktadır⁷. Tanıtma ve ayırt etme işlevlerinden dolayı işletme adı, işletme ile iş yapanlar tarafından ticaret unvanına kıyasla daha sık kullanılmaktadır⁸.

İşletme adı, işletmenin halka tanıtılmasını ve halkın ilgisini çekmeyi sağlar⁹. İşletmenin tanıtılmasında işletme adı, benzer kavramlar arasında ön plana çıkmaktadır¹⁰. Özellikle üçüncü kişiler hizmet alırken işletme sahibinden çok işletmenin verdiği hizmete değer vermekte ve hizmeti sunan işletmeyi ifade ederken ticaret unvanı ile değil de işletme adı ile anmaktadır¹¹. Müşteriler tacirin ticaret unvanını ise genellikle hizmeti aldıktan sonra verilen fatura veya fişte fark etmektedirler¹². Ticari ve iktisadî hayatın dünya çapında gelişimi dikkate alındığında, artık işletme sahibinin kişiliğinin tanınmasından çok işletmenin tanınması önem kazandığından, kullanılan işletme adlarının çekiciliğine daha büyük önem verilmekte, büyük işletmeler, ticaret unvanından ziyade işletme adları ile tanıtılmaktadır¹³.

⁷ **Ayhan**, Rıza & **Özdamar**, Mehmet & **Çağlar**, Hayrettin (2015) Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım, s. 313; **Poroy**, Reha & **Yasaman**, Hamdi (2019) Ticari İşletme Hukuku, 18. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 518-519; **Karayalçın**, Yaşar (1968) Ticaret Hukuku (I. Giriş-Ticari İşletme), 3. Baskı, Ankara, Güzel İstanbul Matbaası, s. 397; **İnal**, Tamer (2004) Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, İstanbul, Kazancı Kitap Yayınevi, s. 217; **Şener**, Oruç Hami (2016) Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 563.

⁸ **İnal**, s. 216.

⁹ **Şener**, s. 563.

¹⁰ **Baştuğ**, İrfan & **Erdem**, Ercüment (1993) Ticari İşletme Hukuku (Ders Notları), 1. Baskı, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, s. 111.

¹¹ **Odman Boztosun**, Ayşe & **Ünal**, Akın (2005) Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Ticaret Unvanına, İşletme Adına ve Haksız Rekabete İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, 27-28 Mayıs 2005 Günü Yeditepe Üniversitesi'nde Düzenlenen Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu'nda Sunulan Tebliğler, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S. 1, s. 399.

¹² **Odman Boztosun&Ünal**, s. 399.

¹³ **İnal**, s. 216-217.

Ayırt etme işlevi, işletmeyi aynı alanda faaliyet gösteren diğer işletmelerden ayırır¹⁴. Müşteri de işletme adı ile beğendiği ve tercih ettiği ürünleri veya hizmetleri üreten ya da sunan işletmeyi diğer işletmelerle karıştırmaz, istediği kalitede ürünü veya hizmeti bunları üreten ya da sunan işletmeden sağlama imkânına sahip olur¹⁵. Ayrıca işletme adının ayırt etme işlevi, belli bir müşteri kitlesinin işletmeye bağlanmasına neden olduğu için, işletme sahibinin menfaatlerinin korunmasına da katkı sağlar¹⁶.

C. İŞLETME ADININ KULLANILMASI ve TESCİLİ

İşletme adını tacirlerin yanında TTK m. 15'te TTK m. 53'e yapılan atıf sonucu esnaf da kullanabilir¹⁷. İşletme adının kullanılması zorunlu değildir¹⁸. İşletme sahibinin birden çok işletmesi varsa, seçtiği tek işletme adını bütün işletmelerinde kullanabilir veya her biri için ayrı ayrı işletme adları seçebilir ya da hiçbiri için işletme adı kullanmayabilir¹⁹. Geleneksel ticari işletmeler ayrıyeten işletme adı kullanmak yerine ticaret unvanını işletme girişine asarak işletme adı gibi kullanmaktadırlar²⁰. Günümüzde ise işletmelerin büyük bir çoğunluğu işletme adı olarak sahip oldukları markayı kullanmayı tercih etmektedir.

Kullanılan işletme adının tescil ettirilmesi zorunludur (TTK m. 53). Ticari işletmeler tarafından kullanılan işletme adları ticaret siciline,

¹⁴ **Şener**, s. 563.

¹⁵ **Ülgen**, Hüseyin & **Helvacı**, Mehmet & **Kendigelen**, Abuzer & **Kaya**, Arslan & **Nomer Ertan**, N. Füsün (2015) Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 384.

¹⁶ **Poroy&Yasaman**, s. 498.

¹⁷ İşletme adını sanatkârlarında kullanabileceği yönündeki görüş için bkz. **Baştuğ&Erdem**, s. 112.

¹⁸ **Arkan**, Sabih (2011) Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, Ankara, Sözkese Matbaacılık, s. 267; **Helvacı&Ülgen&Kendigelen&Kaya&Nomer Ertan**, s. 429; **Poroy&Yasaman**, s. 534; **Şener**, s. 565; **Bozer**, Ali & **Göle**, Celal (2015) Ticari İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Sözkese Matbaacılık, s. 153.

¹⁹ **Baştuğ&Erdem**, s. 112.

²⁰ **Battal**, s. 181.

esnaf ve sanatkârlar tarafından kullanılan işletme adları ise esnaf ve sanatkârlar siciline tescil edilmiştir. İşletme adının tescili kurucu değil açıklayıcı nitelikte olduğu için²¹ işletme adı üzerindeki hakkın kazanılması için tescil şart değildir ve işletme adı seçildiği andan itibaren kullanılabilir.

İşletme adının tescil edilerek kullanılması ile tescilsiz kullanılması arasında işlev yönünden pek fark bulunmasa da hukuksal açıdan önemli farklar mevcuttur. Tescil edilen işletme adına tecavüz durumunda, işletme adının sahibi TTK m. 52'de yer alan özel koruma hükümlerinden faydalanacaktır. Ayrıca tescil edilmiş işletme adı TTK m. 50 uyarınca sahibine kullanma açısından tekel hakkı oluşturduğu için tescil haksız olsa bile sicilden silinene veya değiştirilene kadar kullanılması haksız rekabet oluşturmayacaktır²². Yargıtay da bir kararında, tescilli iki marka arasında haksız rekabet hükümlerinin uygulanmayacağına karar vermiştir²³. Ancak daha önceden tescil edilmiş bir işletme adının aynısının veya benzerinin daha sonradan kusurlu ve kötü niyetli olarak başka bir kişi tarafından işletme adı olarak tescil edilmesi durumunda ikinci tescili yaptıran işletme sahibi hakkında haksız rekabet hükümlerine göre dava açılabilir²⁴. Yargıtay'ın da bu yönde bir kararı bulunmaktadır²⁵. Tescil edilmemiş işletme adının kullanılması durumunda ise korunması ancak haksız rekabet hükümlerince sağlanabilecektir.

II. İŞLETME ADININ HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİNE GÖRE KORUNMASI

A. GENEL OLARAK İŞLETME ADININ KORUNMASI

İşletme adının korunması için farklı düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden ilki TTK m. 53'te yapılan atıftan dolayı tescil edilmiş işletme adları için de uygulanacak olan TTK m. 50 ila 52'de yer alan ticaret unvanlarının korunmasına yönelik hükümlerdir. Tescil edilmiş olsun veya olmasın kullanılan tüm işletme adları TTK'nin 54-63. maddeleri arasında yer alan haksız rekabet hükümleri ve şartların varlığı hâlinde²⁶ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 26'da yer alan adın korunması hükümleri uyarınca da korunabilir²⁷. Ayrıca işletme adı olarak işletmeye veya işletme sahibine ait olan markanın kullanılması ya da işletme adının aynı zamanda marka olarak tescil edilmesi de mümkündür. Her iki durumda da işletme adı 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda (SMK) yer alan markanın korunması hükümleri uyarınca da korunabilecektir. SMK m. 7/2 uyarınca, tanınmış markalar dışında kalan markalara sağlanan koruma, markanın tescil kapsamına giren mal veya hizmetlerle aynı ya da benzer mal veya hizmetlerle sınırlıdır. Tanınmış markaların korunması için ise mal veya hizmetlerin aynı ya da benzer olması şartı aranmaz (SMK m. 7/2/c). Tes-

²¹ **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 176; **Ayhan**, Rıza (2012) Ticari İş-Ticari İşletme-Ticaret Sicili-Ticaret Unvanı-Haksız Rekabet, Yürürlüğünün Birinci Yılında 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, EÜHFD, C. XVI, S. 3-4, s. 46.

²² **Çınar Karabağ**, Nihal (2019) Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet ve Yaptırımları, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 77.

²³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 30.09.1983, E: 1983/3755, K: 1983/4773 (Kazancı İçtihat Bankası, s.e.t. 12.03.2020).

²⁴ **Çınar Karabağ**, s. 77.

²⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 21.12.2011, E: 2011/14012, K: 2011/17390 (Kazancı İçtihat Bankası, s.e.t. 12.03.2020).

²⁶ TMK m. 26'da yer alan adın korunması hükümlerinden gerçek ve tüzel kişiler yararlanabilir, işletme adı ise bir gerçek kişinin adı olmadığı gibi tüzel kişinin adı da değildir. Tüzel kişiliğe sahip olması durumunda ticari işletmenin tüzel kişiliğinin adı ticaret unvanıdır. İşletme adının TMK m. 26'da yer alan adın korunması hükümlerince korunabilmesi için işletme adı içerisinde bir gerçek veya tüzel kişinin adının bulunması gerekir; detaylı bilgi için bkz. **Özaltan**, Yurdal (2014) Ticaret Unvanı ve İşletme Adına Yönelik Tecavüzlerde Kişilik Hakkını Koruyucu Hukukî Mekanizmaların İşlevi, Legal Hukuk Dergisi, C. 12, S. 141, s. 186.

²⁷ **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 314; **Zevkliler**, Aydın & **Acabey**, M. Beşir & **Gökyayla**, K. Emre (2000) Zevkliler Medeni Hukuk, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 390; **Akipek**, Jale G. & **Akıntürk**, Turgut/**Ateş**, Derya (2015) Türk Medeni Hukuku Birinci Cilt Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 12. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, s. 435.

cilli işletme adının TTK'de yer alan özel koruma hükümleri uyarınca korunması için, tescilli işletme adının varlığı ve önceliği yeterli olup, ayrıca işletmelerin faaliyet sahalarının aynı olması zorunluluğu aranmaz. Yargıtay'ın da tescilli ticaret unvanlarının, TTK'de yer alan özel koruma hükümleri uyarınca korunması için, işletmelerin faaliyet sahalarının aynı olması zorunluluğunun aranacağı yönünde kararları mevcuttur²⁸. Bu durum göz önünde tutulduğunda, işletme adının tescil edilmesi ve TTK'de yer alan özel koruma hükümlerince korunmasının daha avantajlı olduğunu söylemek mümkündür.

B. HAKSIZ REKABET KAVRAMI

Rekabet kavramının sözlük anlamı, aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarıştır²⁹. Ortaya koyduğu emek ve sahip olduğu kabiliyet sayesinde yükselmek ve rakiplerini geçmek ise bireylerin daima ulaşmaya çalıştıkları bir başarıdır³⁰. İnsanın doğasında var olan bir duygu olan rekabet, insanla birlikte varlığını sürdürecektir³¹. İnsanlardaki rekabet duygusu, arz edenler tarafından ekonomi sahasına daha fazla mal satma, daha fazla hizmet sunma ve daha çok kâr elde etme çabası olarak yansıtılır³². Ticari hayatta rekabetin, işletmelerin verimini artırmak, üretilen mal ve hizmetlerin kalitesini yükseltmek ve fiyatları düşürmek gibi fonksiyonları bulunmaktadır³³. Ancak

rekabet belirli bir sınırdan sonra zararlıdır³⁴. Serbest rekabet ortamında bulunan kişiler, her zaman hukukî sınırlar içerisinde rekabet etmezler ve bazen tüketicilere, sözleşmenin karşı tarafına ve rekabet ortamına doğrudan veya dolaylı olarak zarar verebilirler³⁵. Bu nedenle de devletler, rekabetin dürüstlük kuralları çerçevesinde yapılması ve kötüye kullanılmaması için rekabet hakkının sınırlarını çizip serbest rekabeti önleyen anlaşmalara müdahale eden özel kanunlar kabul etmişlerdir³⁶.

Hukukumuzda haksız rekabete ilişkin düzenlemeler TTK'nin 54 ila 63. maddeleri arasında yer almaktadır. Haksız rekabete ilişkin hükümlerin amacı bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır (TTK m. 54/1). TTK m. 56 uyarınca haksız rekabet davalarını açma hakkına işletme sahibinin yanında, tüketiciler, mesleki ve ekonomik birlikler (ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar) ile tüketicinin ekonomik menfaatini koruyan sivil toplum kuruluşları ve kamusal nitelikteki kurumlar da sahiptir³⁷. Haksız rekabet, rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalardır (TTK m. 54/2). İşletme adının dürüstlük kurallarına aykırı olarak bir başkası tarafından kullanılması genellikle işletme adına tecavüz oluş-

²⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 09.04.2002, E: 2002/342, K: 2002/3318; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 01.11.2004, E: 2004/828, K: 2004/10546 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

²⁹ Kaynak: <https://sozluk.gov.tr/>, s.e.t. 12.03.2020.

³⁰ **Poroy&Yasaman**, s. 373; **Güneş**, İlhami (2018) Uygulamada Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları, 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 24.

³¹ **Can**, Ozan (Rekabet) (2007) Rekabet Yasağı ve Rekabet Sınırlandırmaları Hukuku İlişkisi, Rekabet Dergisi, S. 32, s. 5.

³² **Can (Rekabet)**, s. 5.

³³ **İmregün**, Oğuz (1993) Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler, Ortaklıklar, Kıymetli Evrak), 10. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, s. 78; **Baştuğ&Erdem**, s. 176; **Arkan**, s. 307; **Bahtiyar**, Mehmet (2019) Ticari İşletme Hukuku, 20. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, s. 174; **Şe-**

ner, s. 605; **Tunçer**, Polat (2014) Ticaret Hukuku, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 161; **Bilgili&Demirkapı** (2016) Ticari İşletme Hukuku, 6. Baskı, Bursa, Dora Basım Yayın, s. 227; **Çeker**, Mustafa (2013) Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Adana, Karahan Kitabevi, s. 149.

³⁴ **Poroy&Yasaman**, s. 373; **Güneş**, s. 24.

³⁵ **Can**, Ozan (Acente) (2011) 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasağı Anlaşması, 1. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 8.

³⁶ **İmregün**, s. 78; **Arkan**, s. 308; **Poroy&Yasaman**, s. 373; **Bilgili&Demirkapı**, s. 227.

³⁷ Tüketiciler haksız rekabet davalarını açma hakkına sahip olmakla birlikte, haksız rekabetin gerçekleşmesinde etkili olan araç ve malların imhasını talep edemezler. Mesleki ve ekonomik birlikler ile tüketicinin ekonomik menfaatini koruyan sivil toplum kuruluşları ve kamusal nitelikteki kurumlar ise haksız rekabet davalarından yalnızca tespit, önleme ve eski hâle iade davalarını açma hakkına sahiptirler.

turmakla birlikte, bazı hâllerde işletme adına tecavüz oluşturmaya dahi haksız rekabetin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Haksız rekabetin oluşmasına sebep olan davranış ve uygulamanın ticari olması için esnaf veya tacir olmak zorunlu değildir³⁸. Söz konusu olan davranış veya uygulama, rekabet ortamını ve/veya ticari hayatı etkilemesi koşulu ile esnaf veya tacir olmayan bir kişi (serbest meslek sahibi bir kişi, bir tüketici, bir tüketici derneği) tarafından da meydana getirilebilir³⁹. Yargıtay da bir kararında ticari faaliyete zarar verici nitelikteki davranışları meydana getiren kişinin tacir olmasının bu durumun haksız rekabet sayılmasına engel olmayacağını belirtmektedir⁴⁰. Esnaf işletmeleri tarafından kullanılan işletme adının korunması için de TTK'de yer alan haksız rekabet hükümleri uygulanacaktır, çünkü işletme adına ilişkin hükümler TTK'de yer almakta ve TTK m. 3 uyarınca ticari iş niteliği taşımaktadır⁴¹.

Hangi davranış ve uygulamaların dürüstlük kuralına aykırı olduğunu ve haksız rekabet oluşturduğunu belirlemek güçtür⁴². Haksız rekabet davalarında hâkim, sorunun çözümü için mesleki ve ticari teamülleri dikkate almalı, gerekirse ilgili

ticaret ve sanayi odalarından ya da mesleki kuruluşlardan görüş istemeli ve/veya bilirkişiye başvurulmalıdır⁴³. Buna karşın TTK m. 55'te yer alan hâller için ayrıca haksız rekabet araştırılması yapılmasına gerek yoktur⁴⁴. TTK m. 55'te yer alan davranışların doğrudan doğruya haksız rekabet oluşturduğu kabul edilir⁴⁵.

Tescil edilmiş işletme adlarının haksız rekabet hükümleri ile korunması hususu öğretilerde tartışmalıdır. Şener, tescil edilmemiş işletme adları için TTK m. 54/1/a/4 hükmünün uygulanabileceğini, tescil edilmiş işletme adları bakımından ise özel koruma hükümleri bulunduğu için haksız rekabet hükümlerinden yararlanamayacağını belirtmektedir⁴⁶. Nomer Ertan, tescil edilmiş işletme adı için TTK'de yer alan özel koruma hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin birlikte ve yan yana ya da bağımsız olarak uygulanmasının mümkün olamayacağını, hak sahibinin sadece işletme adının korunmasına yönelik özel hükümlerden yararlanabileceğini ancak Türk hukukunda haksız rekabet hükümleri ile özel hükümlerin kümülatif olarak uygulanacağı görüşü kabul edildiği için⁴⁷ bu durumun mümkün olduğunu belirtmektedir⁴⁸. Poroy&Yasaman ise, işletme adının korunmasına yönelik TTK'de yer alan özel koruma hükümleri ile haksız rekabet hükümleri arasında özel hükümlerin ilişkisi bulunmadığını, bu nedenle de kümülatif koruma sağlandığının kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir⁴⁹. Biz de işletme adlarının korunması için öngörülen özel koruma hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin amaçlarının ve korunan menfaatlerin farklı olması nedenleri ile kümülatif koruma sağlandığı yönün-

³⁸ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 532; işin ticari nitelikte olmadığı durumlarda TTK'deki haksız rekabet hükümleri yerine TBK m. 57'ye başvurulması gerektiği yönündeki görüşler için bkz. Tunçer, s. 161-162; Kayihan, Şaban & Yasan, Mustafa (2017) Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 133.

³⁹ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 532.

⁴⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 21.02.2010, E: 2008/9072, K: 2010/591 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

⁴¹ Adi işlerde (iki esnaf veya serbest meslek sahibi arasında olduğu gibi), TTK'de yer alan haksız rekabet hükümleri yerine 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 57. maddesinde yer alan haksız rekabet hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündeki görüşler için bkz. Bahtiyar, s. 175; Çeker, s. 150; karşıt olarak ticari iş adi iş ayrımı yapılmadan tüm haksız rekabet hâllerinde TTK'de yer alan haksız rekabet hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündeki görüşler için bkz. Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 371; Bozer&Göle, s. 157; Bilgili&Demirkapı, s. 229-230; Şener, s. 606-607.

⁴² Şener, s. 610.

⁴³ Şener, s. 610.

⁴⁴ Şener, s. 612.

⁴⁵ Arkan, s. 315.

⁴⁶ Şener, s. 625-626.

⁴⁷ Bkz. TTK m. 55/1/a/4 gerekçesi.

⁴⁸ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 544-545.

⁴⁹ Poroy&Yasaman, s. 380; aynı yönde bkz. Çağlar&Özdamar, s. 128; Güneş, s. 37.

deki görüşe katılmaktayız. Yargıtay da bir kararında, aynı eylemde birden fazla yasa ile korunmakta olan hakların ihlali iddiasının varlığı durumunda, kural olarak hakların yarışması hâlinin değil hakların yığılması hâlinin mevcut olduğunu ve hak sahibinin bu hâlde koruma talebi açısından seçimlik hakkı bulunduğunu belirtmektedir⁵⁰.

C. İŞLETME ADI ile TTK'DA YER ALAN HAKSIZ REKABET HÂLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. İltibas

TTK m. 55/1/a/4 hükmüne göre başkalarının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak bir haksız rekabet hâlidir. TTK m. 55/1/a/4 hükmü iş mahsulleri ve ticari işletme yanında işletme adı, ticaret unvanı ve marka gibi ayırt edici ad ve işaretler bakımından da koruma sağlar⁵¹. Türkiye'de en çok karşılaşılan haksız rekabet hâli karıştırılmaya sebep olma (iltibas)⁵² yoluyla haksız rekabettir⁵³. Özellikle belli bir tanınırlık seviyesine ulaşmış ve müşteriler tarafından tercih edilen işletmelerin işletme adları ile iltibas oluşturacak şekilde ticaret unvanı, marka, internet alan ve diğer ayırt edici ad ve işaretler kullanılarak, kazanılan ünden yararlanıp haksız kazanç elde edilmek istenmektedir. TTK m. 55/1/a/4 hükmü ile başkasının ününden haksız olarak yararlanılması durumu engellenmek istenmektedir⁵⁴.

İltibas kavramı, bir kişinin başkasının emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticari işletmesiyle ilgili benzerlik yaratarak karışıklığa ve yanılmaya sebep olmayı ifade eder⁵⁵. Karıştırılma (iltibas) kavramı yanıltmayı, kandırmayı ve yanlış algılatırmayı da kapsar⁵⁶. TTK m. 55/1/a/4 hükmü karıştırılmayı dış görünüş (tanıtım, taktim-görsellik) ve duyuruş (ses yönünden benzerlik) bağlamında düzenlemektedir⁵⁷. Bu nedenle iltibasın varlığı için mutlak bir benzerlik olması şartı aranmaz⁵⁸.

İşletme adı ile iltibas oluşturulduğundan bahsedebilmek için iki şartın birlikte var olması gerekir⁵⁹. Birincisi işletme adı ile başkası tarafından kullanılan diğer tanıtma işaretinin (marka, ticaret unvanı, işletme adı vb.) birbirinin aynı olması veya aralarında karıştırılmaya müsait benzerlik bulunmasıdır⁶⁰. İkincisi iltibas oluşturulan işletme adının sahibi tarafından haklı olarak kullanılmasıdır⁶¹. Haklı kullanmayı belirlerken kullanılan ölçüt işletme adının tescil edilmiş olması değildir⁶². Tescil edilmemiş olsa bile işletme adının, bir kişi tarafından ilk olarak kullanılması ile haklı kullanım koşulu gerçekleşmiş olur⁶³. Bir cins tanıtma işaretinin diğer cins tanıtma işaretine karşı üstünlüğü olmadığı için tanıtma işaretini ilk olarak kullanan kişi diğer kişilere karşı tercih edilir⁶⁴. Buna karşın iltibastan bahsedebilmek için tanıtma işaretlerinin aynı tür emtia için kullanılması ve tanıtma işaretle-

⁵⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 10.12.2015, E: 2014/19065, K: 2015/13291 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

⁵¹ **Poroy&Yasaman**, s. 407.

⁵² "Karıştırılma" kavramı 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 57/5'te yer alan "iltibas" kavramı ile özdeş olup sadece lafızda farklıdır, detaylı bilgi için bkz. TTK m. 55/1/a/4 gerekçesi.

⁵³ **Karayalçın**, s. 460; **Baştuğ&Erdem**, s. 179; **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 384; **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 542; **Poroy&Yasaman**, s. 408; **Kayar**, İsmail (2013) Ticaret Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 203; **Çetiner**, Selma & **Bozkurt Yüksel**, Armağan (2015) Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Detay Yayıncılık, s. 143.

⁵⁴ **Bilgili&Demirkapı**, s. 233.

⁵⁵ **Poroy&Yasaman**, s. 408.

⁵⁶ TTK m. 55/1/a/4 gerekçesi.

⁵⁷ TTK m. 55/1/a/4 gerekçesi.

⁵⁸ **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 385.

⁵⁹ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 542.

⁶⁰ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 543.

⁶¹ **Karayalçın**, s. 460; **Nomer Ertan** "haklı olarak kullanılma" şartının eski TTK'de yer aldığını, yeni TTK'de yer almasına karşın iltibasın varlığı için bu şartında aranması gerektiği görüşündedir, detaylı bilgi için bkz. **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 542-543.

⁶² **İmregün**, s. 83.

⁶³ **İmregün**, s. 83.

⁶⁴ **Karayalçın**, s. 460.

rini kullanan taraflar arasında rekabet ilişkisinin bulunması şart değildir⁶⁵. Yargıtay da bir kararında, bir dış hekimi tarafından dış hekimlerinin kullandığı grup mail yazışma adresine bir firmanın pazarladığı ağız içi kamerayı kötüleyen mesajlar göndermesini haksız rekabet olarak nitelendirmiştir⁶⁶. İltibas en çok tanıtma araçlarında (ad, unvan, marka, işaret) görülür⁶⁷. Bu çerçevede özellikle başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma araçlarını karıştırılmaya neden olacak şekilde aynen veya değişik olarak kullanmak iltibas yoluyla haksız rekabet sayılır⁶⁸.

İltibas yoluyla haksız rekabet iki şekilde oluşur⁶⁹. Birincisi başkasının emtia, unvan ve işaretlerini aynen kullanmaktır⁷⁰. Bu duruma örnek olarak Altın Makas Kuaför işletme adı kullanırken daha sonra bir başkasının da Altın Makas ifadesini işletme adında, markasında, ticaret unvanında veya internet alan adında kullanması gösterilebilir. Yargıtay da, “Lescon” ibareli markanın birebir aynısının ticaret unvanı olarak tescil ettirilmesinin iltibasa neden olacağına karar vermiştir⁷¹. İkincisi ise başkasının emtia, unvan ve işaretlerinin benzerlerini kullanmaktır⁷². İkinci duruma örnek olarak Sevener Döner işletme adı kullanılırken, daha sonra bir başkasının Sevenler ifadesini işletme adında, markasında, ticaret unvanında veya internet alan adında kullanması gösterilebilir. İkinci yöntem ile iltibas oluşturma yoluna daha çok başvurulur⁷³. Yargıtay da bir kararında “Eryap” mar-

kasının “Evyap” markası ile iltibas oluşturduğuna karar vermiştir⁷⁴. Ayrıca ayırt edici ad ve işaretlerin önüne veya sonuna ekler konularak da benzerleri oluşturulup kullanılabilir⁷⁵. Örneğin “Varan” adının önüne “öz” kelimesi eklenerek “öz Varan” adı oluşturulur ve ek kısmı kullanılırken genelde daha küçük harflerle ve çok ufak yazılarak iltibas yaratılır⁷⁶. Yargıtay da bir kararında “Öz Çerçi Yusuf” işletme adının “Çerçi Yusuf” markası ile iltibas oluşturduğunu belirtmektedir⁷⁷.

İki ürün arasında iltibas bulunup bulunmadığına mahkeme tarafından o ürünün ilgili olduğu alanla ilgili bilirkişilerden oluşan bilirkişi heyeti aracılığı ile karar verilir⁷⁸. İltibasın bulunup bulunmadığını araştırırken temel ölçüt orta seviyede, orta zekâli ve orta dikkatli bir müşterinin söz konusu ürünler arasındaki farkı anlayıp anlayamayacağıdır⁷⁹. Yargıtay da bir kararında iltibasın varlığı araştırılırken ürünün hitap ettiği müşteri kitlesindeki orta zekâli bir tüketicinin hafızasında kalan algılama bakımından yanılığa düşme olasılığının ölçüt olarak alınmasına karar vermiştir⁸⁰. Ürünün veya hizmetin özel bir müşteri kesimine hitap etmesi durumunda ise orta zekâli ve orta seviyedeki bir alıcının durumu değil, ürünün hitap ettiği özel müşteri kitlesinin dikkate alınması gerekir⁸¹. Örneğin çikolata ilgili durumlarda çocukların, temizlik ürünleri ile ilgili durumlarda ev hanımlarının, ilaç-

⁶⁵ Karayalçın, s. 460; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 385.

⁶⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 04.04.2011, E: 2009/11362, K: 2011/3864 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

⁶⁷ Karayalçın, s. 459-460.

⁶⁸ Karayalçın, s. 460.

⁶⁹ Karayalçın, s. 461; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 385; Çeker, s. 156; Kayar, s. 203; Çınar Karabağ, s. 73.

⁷⁰ Karayalçın, s. 461; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 385; Çeker, s. 156; Kayar, s. 203; Çınar Karabağ, s. 73.

⁷¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 18.11.2013, E: 4925, K: 20791 (Eriş, Gönen (2017) Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 1083).

⁷² Karayalçın, s. 461; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 385; Kayar, s. 203; Çınar Karabağ, s. 73.

⁷³ Kayar, s. 203.

⁷⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 06.04.2016, E: 2015/8990, K: 2016/3704 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

⁷⁵ Poroy&Yasaman, s. 411.

⁷⁶ Poroy&Yasaman, s. 411.

⁷⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 24.11.2007, E: 11276, K: 14587 (Eriş, s. 1100).

⁷⁸ Karayalçın, s. 462; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 543; Poroy&Yasaman, s. 408; Kayar, s. 204; Çetiner/Bozkurt Yüksel, s. 143.

⁷⁹ İmregün, s. 83; Baştuğ&Erdem, s. 179; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 543; Poroy&Yasaman, s. 410; Şener, s. 623-624; Kayar, s. 203; Çeker, s. 156; Çınar Karabağ, s. 74.

⁸⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 28.01.2002, E: 2001/8076, K: 2002/556 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

⁸¹ Şener, s. 624; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 543; Poroy&Yasaman, s. 410; Kayar, s. 204.

larla ilgili durumlarda ise eczacı veya doktorların dikkate alınması gerekir⁸².

İltibasın varlığı için ayırt edici ad ve işaretlerin kullanıldığı sektörlerin aynı veya yakın olması şartının aranıp aranmayacağı hususu da öğretide tartışmalıdır. *Bilge* iltibasın varlığı araştırılırken, gerçek kişi tacirlerin kullandığı ticaret unvanlarında faaliyet alanının gösterilmesinin zorunlu olmadığı için faaliyet konularının kolaylıkla değiştirilebileceğini, bu nedenle de sektör yakınlığı şartının aranmaması gerektiğini⁸³, işletme adları açısından ise sektör yakınlığı incelemesi yapılması gerektiğini belirtmektedir⁸⁴. *Çağlar&Özdamar* ise işletmelerin iştiğal konularının farklı olmasının iltibas ihtimalini azaltmasına karşın tamamen ortadan kaldırmadığını belirtmektedir⁸⁵. Gerçek kişi tacirler, tüzel kişi tacirler ve esnafar tarafından kullanılan işletme adlarında, faaliyet alanını gösteren ibarelere yer verilmesi zorunlu değildir. İşletme adlarında işletmenin faaliyet alanını gösteren “otel”, “lokanta” gibi ibarelere yer verilse bile bu ibareler ayırt edici nitelik taşımamaktadır⁸⁶. Ayrıca işletmenin faaliyet alanının daha sonra değiştirilmesi de mümkündür. Açıklanan nedenlerle ayırt edici ad ve işaretlerin kullanıldığı işletmelerin faaliyet alanlarının farklı olması durumunun, iltibas oluşturma ihtimalini tamamen ortadan kaldırmak için tek başına yeterli olmadığını düşünmekteyiz.

2. Kötüleme

TTK m. 55/1/a/1'e göre, başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere

incitici açıklamalarla kötülemek bir haksız rekabet hâlidir.

Kötüleme suretiyle haksız rekabetten bahsedebilmek için, öncelikle herhangi bir açıklama bulunmalıdır⁸⁷. Açıklama, bir şey hakkında beyanda bulunmayı, izahat vermeyi ifade eder⁸⁸. Açıklama sözlü, yazılı veya resim yoluyla yapılabileceği gibi ilan, reklam, ürün tanıtımı, televizyon programı, film veya dizi, sosyal medya hesapları içerisinde de yer alabilir⁸⁹. Uygulamada ise kötüleme suretiyle haksız rekabet, genellikle medya aracılığı ile yapılmaktadır⁹⁰.

Kötüleme, bir kişi hakkında olumsuz intiba yaratılmasını ifade eder⁹¹. Kötüleme, somut olaya göre karalamayı, perdelemeyi, değerini küçümsetmeyi ve düşürmeyi de kapsar⁹². Ancak kötülemenin TTK m. 55/1/a/1 anlamında haksız rekabet oluşturması için ticari hayatı da etkilemesi gerekir⁹³. Kişinin sadece özel hayatı ile ilgili olup da rekabet ortamını ve ticari hayatı etkilemeyen kötülemeler, TTK m. 55/1/a/1 anlamında haksız rekabet oluşturmaz.

Kötüleme yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla gerçekleşir⁹⁴. Yanlış açıklama, belirli bir olay veya durum hakkında içeriği objektif olarak doğru olmayan beyanları içeren

⁸² **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 543.

⁸³ **Bilge**, Mehmet Emin (2014) Ticari Ad Ve İşaretler Arasında Karıştırılma Tehlikesi, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 89.

⁸⁴ **Bilge**, s. 97.

⁸⁵ **Çağlar**, Hayrettin & **Özdamar**, Çağlar (2006) Ticaret Unvanının Korunması, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, s. 125.

⁸⁶ **Bilge**, s. 97.

⁸⁷ **Karasu**, Rauf & **Suluk**, Cahit & **Nal**, Temel (2019) Fikri Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 425; **Pınar**, Hamdi (2012) Reklam Ve Satış Yöntemlerine İlişkin Haksız Rekabet Hâlleri, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. XVIII, S. 2, 2012, s. 142.

⁸⁸ **Erdil**, Engin (2020) Haksız Rekabet Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 87.

⁸⁹ **Erdil**, s. 87-88.

⁹⁰ **Poroy&Yasaman**, s. 396; **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 539; **Şener**, s. 613.

⁹¹ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 539.

⁹² Bkz. TTK m. 55/1/a/1 gerekçesi.

⁹³ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 539.

⁹⁴ **Şener**, s. 613; **Çınar Karabağ**, s. 57.

açıklamalardır⁹⁵. Bir açıklamanın yanlış olup olmadığının tespitinde kullanılacak ölçüt, açıklamanın gerçekte bağdaşp bağdaşmadığıdır⁹⁶. İşletme adı kullanılarak yapılan bir açıklamada gerçek olmadığı hâlde işletmenin iflasın eşiğinde olduğunu beyan etmek yanlış açıklamalarla kötülemeye örnek olarak gösterilebilir. Yargıtay da, davalı tarafından internet haber sitelerine “*Et ve Balık Kurumu yüzde kırk kemiği olan, ayakta zor duran, zayıf, çelimsiz, süttten yeni çıkmış yaşlı ineği bile on beş bin liraya peşin ödeyerek kesim yapıyor*” şeklinde yapılan açıklamanın, doğruluğunun ispat edilemediği için kötüleme oluşturduğuna karar vermiştir⁹⁷. Yanıltıcı açıklamalar, açıklamanın muhatabının hataya düşmesine neden olabilecek beyanlardır⁹⁸. Yanıltıcı açıklamalar yanlış olmamakla birlikte açıklamanın yöneldiği kişi veya işletme hakkında yanlışlığı sebep olmaktadır⁹⁹.

Gereksiz yere incitici açıklamalar ise, içeriği doğru olmakla birlikte, ölçsüz ve amacını aşan ifadelerle bir kişinin kendisi veya malları, iş ürünleri, fiyatları, faaliyetleri, ticari işleri hakkında olumsuz intiba oluşturan beyanlardır¹⁰⁰. Ölçsüzlük ve üslup gerçeklik payının mevcudiyetine rağmen eleştiri kavramı ile uyuşmuyorsa açıklamanın incitici olduğu kabul edilir¹⁰¹. Bir açıklamanın yanıltıcı veya gereksiz yere incitici olup olmadığı tespit edilirken, açıklamanın içeriği ile orta yetenekli olağan muhatabın birlikte değerlendirilmesi gerekir¹⁰². Yargıtay da bir kararında, yetkili bayi olmadığı hâlde kendisini yetkili bayi olarak tanıttıp araç satan davacı hakkında davalının, yasal

yollara başvurmak yerine sahtekârlık yapıldığı yönünde açıklamalar içeren el ilanlarını dağıtmasını, meşru rekabet ve tüketicilerin uyarılması sınırını aştığı için haksız rekabet olarak değerlendirmiştir¹⁰³. Yargıtay başka bir kararında, davalı tarafından fabrika binasının girişine asılan tabelaya, seyyar satıcıların ve davacı şirket çalışanlarının girmesinin yasak olduğunun yazılmasının, gereksiz yere incitici açıklama olduğuna ve TTK m. 55/1/a/1 manasında haksız rekabet oluşturduğuna hükmetmiştir¹⁰⁴.

Kötüleme içeren açıklamanın muhakkak bir süje yönelmesi gerekir ve bu süje genellikle rakiptir¹⁰⁵. TTK m. 55/1/a/1'e göre kötüleme içeren açıklamanın yöneldiği süje, bir kişinin kendisi veya kişinin malları, iş ürünleri, fiyatları, faaliyetleri, ticari işleri olabilir. TTK m. 55/1/a/1'de yer alan sayım sınırlayıcı olmayıp örnekleycidir¹⁰⁶. Bu nedenle madde hükmünde örnekleme yoluyla sayılanlara benzer nitelikteki başka süjelerin var olduğu da kabul edilmektedir¹⁰⁷. İşletme adı kötülemenin yöneldiği süje olabileceği gibi, işletme ile birlikte kötülemeden dolaylı olarak da etkilenebilir. Düşüncemize göre her iki durumda işletme adına tecavüz olarak değerlendirilmelidir. İşletme adı işletmeden ayrı olarak devredilebilen, lisans ve franchise sözleşmesine konu olabilen gayri maddi bir mal varlığı unsuru olduğu için işletmeden ayrı olarak korunması da gerekir. Yargıtay ise bir kararında, www.yurtiçikargomagdurlari.com alan adının kullanılmasını, herhangi mal veya hizmet sunma amacı gütmeyeceği için markanın tanınmışlığından haksız yararlanma ve Yurtiçi Kargo markasına tecavüz olarak değerlendirmemiş, fakat “*yurtiçikargomagdurlari*” ibaresinin kullanılmasının marka sahibinin ticari itibarını zedeleyeceğinden bahisle eylemin TTK m. 55/1/a/1 anlamında haksız

⁹⁵ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 539; Karasu&Suluk&Nal, s. 426; Erdil, s. 87; Çınar Karabağ, s. 57.

⁹⁶ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 540.

⁹⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 28.04.2014, E: 2014/546, K: 2014/7873 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

⁹⁸ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 539.

⁹⁹ Erdil, s. 92.

¹⁰⁰ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 539.

¹⁰¹ Erdil, s. 93.

¹⁰² Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 540.

¹⁰³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 21.09.2000, E: 2000/5974, K: 2000/6915 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁰⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 09.10.2004, E: 2013/8564, K: 2014/15254 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁰⁵ Erdil, s. 111.

¹⁰⁶ Karasu&Suluk&Nal, s. 425; Erdil, s. 119.

¹⁰⁷ Karasu&Suluk&Nal, s. 425.

rekabet teşkil ettiğine karar vermiştir¹⁰⁸. Düşüncemize göre işletme adı işletmeden ayrı olarak lisans ve franchise sözleşmelerine konu olabileceği için direkt veya dolaylı olarak yapılan kötülerin işletme adına tecavüz olarak değerlendirilmesi gerekir.

3. Karşılaştırma

TTK m. 55/1/a/5'e göre, kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötülerici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatları ile karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollarından öne geçirmek, bir haksız rekabet hâlidir.

Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği (TRHTUY) m. 4/g'de yer alan tanıma göre karşılaştırmalı reklam, tanıtımı yapılan mal veya hizmete ilişkin hususlarla aynı amaca ya da aynı ihtiyacı karşılamaya yönelik rakip mal veya hizmetlere ilişkin hususların karşılaştırıldığı reklamları ifade eder.

Karşılaştırmalı reklam kural olarak hukuka aykırı değildir, kanunen dürüstlük kurallarına aykırı sayılmamış ve yasaklanmamıştır¹⁰⁹. Dürüstlük kuralına aykırı olan ve yasaklanan, karşılaştırmada beyanların, açıklamaların, ele alınan karşılaştırma unsurlarının doğru olmaması, yani yanlış veya yanıltıcı olması ya da rakibin ününü veya ürünlerini sömürmesi, yanlış takdim edilmesi, tanıtılması, üstün yanlarının saklanmasıdır¹¹⁰.

Karşılaştırmalı reklamda bir işletme, kendi ürünü ile başkasının ürünü açıkça belirgin vurgu yaparak karşılaştırır¹¹¹. Bu nedenle karşılaştırmalı reklamın en önemli unsuru, rakibin şahsı, malları, iş ürünleri, faaliyetleri ve fiyatları ile bağlantı kurulmasıdır¹¹². TTK m. 55/1/a/5'te yer alan karşılaştırma

konusu olabilecek unsurlar örnekleyici olarak sayıldığı için bunların dışında kalan unsurlar da karşılaştırma konusu olabilir¹¹³. Rakiple bağlantı kurulması için, karşılaştırmalı reklamda rakibin adıyla belirtilmesi gerekli olmayıp, rakibi işaret eden bir ifadenin kullanılması bu açıdan yeterlidir¹¹⁴. İşletme adı karşılaştırmalı reklamlarda rakibi işaret eden bir ifade olarak kullanılabilir gibi, reklamda açıkça kullanılmadığı hâlde işletme ile birlikte karşılaştırmalı reklamın hedefi de olabilir. Düşüncemize göre her iki durum da işletme adına tecavüz olarak değerlendirilmeli ve işletme adının haksız rekabet hükümleri uyarınca korunması gerektiği kabul edilmelidir.

Karşılaştırmalı reklamlar doğrudan veya dolaylı olmak üzere iki türlü olabilir¹¹⁵. Doğrudan karşılaştırmalı reklamlar, karşılaştırılan unsurların kime ait olduğunun açıkça belirtildiği reklamlardır¹¹⁶. Doğrudan karşılaştırmalı reklamlarda rakiple bağlantı kurulurken markası veya ticari tanıtma işaretleri (ticaret unvanı, ürünün bilinen ambalajı vs.) kullanılır¹¹⁷. TRHTUY m. 8/1/a'ya göre karşılaştırmalı reklamlar ancak, rakiplere ait ürün adı, marka, logo, ticaret unvanı, işletme adı veya diğer ayırt edici unsurlara yer verilmemesi koşuluyla yapılabilir. Doğrudan karşılaştırmalı reklamlar karışıklığa yol açmadığı ve tüketiciyi daha iyi bilgilendirdiği için tüketiciler, rakipler ve rekabet ortamı açısından dolaylı karşılaştırmalı reklamlara göre daha yararlıdır¹¹⁸. TTK'de yer almayan doğrudan karşılaştırmalı reklam yasağına TRHTUY'de yer verilmesi ise öğretide eleştirilmektedir¹¹⁹. Dolaylı karşılaştırmalı reklamlar,

¹¹³ Erdil, s. 205.

¹¹⁴ Bkz. TTK m. 55/1/a/5 gerekçesi.

¹¹⁵ Noyan&Güneş, s. 737.

¹¹⁶ Noyan&Güneş, s. 737; Pınar, s. 148.

¹¹⁷ Noyan&Güneş, s. 737.

¹¹⁸ Noyan&Güneş, s. 737; Demirbaş, Ali (2020) Tüketici Hukuku Açısından Karşılaştırmalı Reklam – Doğrudan Mı Dolaylı Mı?, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIV, S. 1, s. 49.

¹¹⁹ Bu konudaki eleştiriler için bkz. Noyan&Güneş, s. 737; Demirbaş, s. 45 vd.

¹⁰⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 17.03.2014, E: 2013/15738, K: 2014/5119 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁰⁹ Bkz. TTK m. 55/1/a/5 gerekçesi.

¹¹⁰ Bkz. TTK m. 55/1/a/5 gerekçesi.

¹¹¹ Bkz. TTK m. 55/1/a/5 gerekçesi.

¹¹² Çınar Karabağ, s. 98.

karşılaştırılan unsurların kime ait olduğunun açıkça belirtilmediği, fakat hedef kitle tarafından kime ait olduğunun anlaşılabilir olduğu reklamlardır¹²⁰. Uygulamada karşılaştırmalı reklamlar genellikle dolaylı karşılaştırmalı reklam şeklinde yapılmaktadır¹²¹. Yargıtay da bir kararında, mobil telefon hizmeti sunan bir firmanın yeni tarifesinin tanıtımını yaptığı reklamlarında “başkaları 49,00 TL’ye yapıyor” ifadesine yer vermesinin davacının aynı hizmeti daha pahalıya sunduğu izlenimini oluşturduğuna, karşılaştırılan tarifelerin ise birbir aynı nitelikte olmaması nedeni ile yanıltıcı karşılaştırma reklam olduğuna hükmetmiştir¹²².

III. İŞLETME ADININ HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİ İLE KORUNMASINDA HUKUKİ TALEPLER

A. AÇILABİLECEK DAVALAR

1. Tespit Davası

Bir davranış veya uygulamanın haksız rekabet oluşturup oluşturmadığının tespiti için tespit davası açılabilir (TTK m. 56/1/a). Haksız rekabete dayalı tespit davası açmak için haksız rekabeti gerçekleştiren kişinin kusurunun bulunması gerekmez¹²³. Buna karşın dava açmada davacının hukukî menfaatinin bulunması gerekir¹²⁴. İşletme adının bir başkası tarafından dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde kullanıldığının ve bu kullanımın haksız rekabet oluşturduğunun tespitinde davacının hukukî menfaati bulunmaktadır. Tespit davası sonucunda bir davranış veya uygulamanın haksız rekabet oluşturduğu yönünde verilen karar,

ileride açılacak önleme (men), eski hale iade ve tazminat davalarında kesin delil sayılır¹²⁵. Haksız rekabete dayalı tazminat davalarından önce tespit davası açmak ve bunun sonucuna göre tazminat davası açmaya karar vermek daha uygun olacaktır¹²⁶. Hukuk davalarında kural olarak eda davası açılacak yerde tespit davası açılmaz ise de haksız rekabete dayalı tespit davaları bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır¹²⁷. Haksız rekabet davalarını açma hakkı, zarar görenlerin yanında zarar görme tehlikesiyle karşılaşabilecek kişilere de tanınmıştır ve bu durumda henüz haksız rekabet fiili gerçekleşmediğinden zaten eda davası açılmayacaktır. Ayrıca davalının davranış veya uygulamalarının haksız rekabet oluşturduğunun mahkeme tarafından tespit edilmesi bile çoğu zaman yeterli olmakta ve davalı söz konusu fiiline son verebilmektedir¹²⁸.

Tespit davası tek başına açılacağı gibi haksız rekabete ilişkin diğer davalarla birlikte de açılabilir¹²⁹. Tespit davası sonucu verilen hüküm ayrıca bir dava olması nedeni ile kesin hüküm oluşturur¹³⁰. HMK m. 341/1’e göre ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabildiği için haksız rekabete dayalı tespit davası sonucu verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir. Tespit davası davacıyı tatmin eden bir yol olmadığı için genelde nadiren açılır¹³¹.

Örneğin, bir kişinin haklı olarak kullandığı işletme adı ile iltibas oluşturacak şekilde kullanılan tescilsiz marka sahibi aleyhinde açılan tespit davasında, orta seviyeli, orta zekâlı ve orta dikkatli bir müşterinin bu tanıtmaya işaretleri arasındaki farkı ayırt edemeyeceği sonucuna varılırsa bu kullanımın

¹²⁰ Noyan&Güneş, s. 737; Pınar, s. 148.

¹²¹ Kayar, s. 206.

¹²² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 17.06.2019, E: 2018/2991, K: 2019/4527 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹²³ Arkan, s. 323; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 393; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 566; Poroy&Yasaman, s. 485; Şener, s. 656; Bilgili&Demirkapı, s. 237; Kayar, s. 203.

¹²⁴ Karayalçın, s. 468; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 393; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 567.

¹²⁵ İmregün, s. 85; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 393; Bilgili&Demirkapı, s. 137; Kayar, s. 213; Çeker, s. 164.

¹²⁶ Baştuğ&Erdem, s. 181.

¹²⁷ Kayar, s. 213.

¹²⁸ Şener, s. 660.

¹²⁹ İmregün, s. 85.

¹³⁰ İmregün, s. 85; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı & Kendigelen&Kaya, s. 566.

¹³¹ Karayalçın, s. 468.

haksız rekabet oluşturacağına hükmedilir. Benzer şekilde tespit davası sonucu, kötüleme içerdiği iddia edilen açıklamanın veya karşılaştırmalı reklamın haksız rekabet oluşturup oluşturmadığına karar verilecektir.

2. Önleme (Men) Davası

Haksız rekabet oluşturan davranış veya uygulamaların sona erdirilmesi için önleme davası açılabilir (TTK m. 56/1/b). Önleme davasının konusu haksız rekabeti sadece durdurma¹³². Haksız rekabete dayalı önleme (men) davası haksız rekabet oluşturan davranış veya uygulamalar devam ettiği sürece ya da tekrar etmesi tehlikesinin bulunduğu hâllerde açılabilir¹³³. Haksız rekabet henüz gerçekleşmemiş ise önleme (men) davasının açılması mümkün değildir¹³⁴. Benzer şekilde haksız rekabet oluşturan davranış veya uygulamalar sona ermişse ve tekrar etme tehlikesi de bulunmuyorsa önleme (men) davası açılmaz¹³⁵. Ancak bu durumda zaman aşımından dolayı değil, dava açmaya gereksinim kalmadığından dava hakkı son bulur¹³⁶. Haksız rekabete dayalı önleme (men) davasının açılabilmesi için haksız rekabeti gerçekleştiren kişinin kusurlu olması şartı aranmaz¹³⁷. Haksız rekabete dayalı önleme (men) davası doğrudan açılabileceği için, öncesinde tespit davası açılması şart değildir¹³⁸. Haksız rekabete dayalı önleme (men) davası sonucu verilen kararda dava konusu davranış veya uygulamanın haksız rekabet oluşturup oluşturmadığına, ayrıca haksız rekabet oluş-

turduğu sonucuna varılırsa devamının ya da tekrarının menine karar verilir¹³⁹. Men davası sonucu verilebilecek kararlara örnek olarak, işletme adı ile iltibas oluşturan ayırt edici ad veya işaretin kullanılmasının yasaklanması, kötüleme içeren beyanların yayınlanmasına son verilmesi, karşılaştırmalı reklamların yayından kaldırılması gösterilebilir.

3. Eski Hâle İade (Ref) Davası

Haksız rekabetin etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak haksız rekabetin gerçekleşmesinden önceki durumun yeniden tesis edilmesi için eski hâle iade davası açılabilir¹⁴⁰. Haksız rekabete dayalı eski hâle iade davasında haksız rekabet sonucu oluşan maddi durumun ortadan kaldırılması, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi, tecavüzün önlenmesi için kaçınılmazsa haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhası talep edilebilir (TTK m. 56/1/c). Haksız rekabete dayalı eski hâle iade davasının açılabilmesi için davalının kusurlu olması şart değildir¹⁴¹. Eski hâle iade davasında tescilli işletme adı ile iltibasa sebep olan işletme adı, ticaret unvanı veya markaya ek yapılmasına ya da tamamen sicil- den silinmesine karar verilebilir¹⁴².

İltibas suretiyle haksız rekabet oluşturulması durumunda mahkemeden, iltibas oluşturan ayırt edici ad veya işareti içeren etiket ve ambalajların toplatılması¹⁴³, malların üzerinden sökülmesi¹⁴⁴ talep edilebilir. Yargıtay da bir kararında, ticaret unvanı ile iltibas oluşturduğuna karar verilen ticaret unvanının firmanın duvar, pano ve

¹³² İmregün, s. 85.

¹³³ Baştuğ&Erdem, s. 181; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 394; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 567; Poroy&Yasaman, s. 485; Kayar, s. 214; Çeker, s. 164.

¹³⁴ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 567.

¹³⁵ İmregün, s. 86; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 394.

¹³⁶ İmregün, s. 86.

¹³⁷ Arkan, s. 323; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 393; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 567; Poroy&Yasaman, s. 485; Şener, s. 656; Bilgili&Demirkapı, s. 237; Kayar, s. 214.

¹³⁸ Bilgili&Demirkapı, s. 237.

¹³⁹ Bilgili&Demirkapı, s. 237; Kayar, s. 214.

¹⁴⁰ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 567; Poroy&Yasaman, s. 485.

¹⁴¹ Arkan, s. 323; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 393; Poroy&Yasaman, s. 485; Şener, s. 656; Bilgili&Demirkapı, s. 238.

¹⁴² Kayar, s. 214.

¹⁴³ Arkan, s. 323.

¹⁴⁴ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 567; Şener, s. 662; Kayar, s. 214.

levhalarından silinmesine, kartvizit, ambalaj, kâğıt ve kutu gibi reklam ve tanıtım vasıtalarının toplatılmasına, imhasına, firmaya ait vasıtalarından silinmesine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁴⁵. Ayrıca işletme adı ile iltibas oluşturan ayırt edici ad veya işaret tescilli ise, ek yapılması veya terkin edilmesi de istenebilir¹⁴⁶.

Haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa, eski hâle iade davasında bu beyanların düzeltilmesine karar verilebilir. Ancak verilecek kararda düzeltmenin kapsamı ve hangi ifadelerin ne şekilde düzeltileceği de belirtilmelidir¹⁴⁷. Yargıtay da bir kararında, “beyanların düzeltilmesi” şeklinde verilen kararın infaza elverişli olmadığını, bu nedenle düzeltmenin ne şekilde yapılacağını açık şekilde gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁴⁸.

Haksız rekabet oluşturan karşılaştırmalı reklamları içeren el ilanlarının, katalogların toplatılmasına veya yayınlanan reklamlarda haksız rekabet oluşturan beyanların düzeltilmesine, düzeltilmesi mümkün değilse yayından kaldırılmasına karar verilebilir. Yargıtay da bir kararında, haksız rekabet oluşturacak şekilde yanıltıcı beyanlar içeren reklamların haksız rekabet oluşturmayacak biçimde düzeltilmesine hükmetmiştir¹⁴⁹.

Haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasına ise son çare olarak başvurulmaktadır¹⁵⁰. İşletme adı ile iltibas oluşturan ayırt edici ad veya işareti içeren etiketlerin imalatında kullanılan araçların imhasının talep edilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir¹⁵¹.

4. Tazminat Davası

a. Maddi Tazminat Davası

Haksız rekabeti gerçekleştiren kişinin kusurlu olması ve haksız rekabet sonucu bir zararın doğmuş olması durumunda maddi tazminat davası açılabilir (TTK m. 56/1/d). Haksız rekabete dayalı maddi tazminat davasının açılabilmesi için haksız rekabet fiilini işleyen kusurlu olması şarttır¹⁵². Ayrıca haksız rekabete dayalı tazminat davası açılabilmesi için haksız fiile ilişkin genel hükümler kapsamında (TBK m. 49 vd.) zarar ile haksız rekabeti oluşturan fiil arasında illiyet bağının da bulunması gerekir¹⁵³.

Maddi tazminat davalarında kusurun ve zararın varlığının ispatı davacıya düşer¹⁵⁴. Davalı önceki dönem satışlarını ve haksız rekabet nedeni ile bu satışların azalması sebebiyle uğradığı zararı kendi defterlerini kullanarak ispat edebilir¹⁵⁵. Haksız rekabet nedeni ile oluşan zarar haksız rekabet yapılmamış olsa idi malvarlığının içinde bulunacağı durum ile haksız rekabet sonucu oluşan durum arasındaki farktır¹⁵⁶. Mahkeme tazminat miktarını TBK m. 50/2 uyarınca olayların normal akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri de göz önünde tutarak hakkaniyete uygun olarak belirler¹⁵⁷. Ayrıca haksız rekabete dayalı maddi tazminat davasında zarar ile birlikte yoksun kalınan kazancın da talep edilmesi mümkündür¹⁵⁸.

¹⁴⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 09.10.2008, E: 2007/611, K: 2008/10946 (**Erdil**, s. 381).

¹⁴⁶ **Kayar**, s. 214.

¹⁴⁷ **Şener**, s. 662.

¹⁴⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 15.03.2012, E: 4284, K: 3877 (**Şener**, s. 662).

¹⁴⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 06.02.2007, E: 2005/11256, K: 2007/2983 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁵⁰ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 568.

¹⁵¹ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 568.

¹⁵² **İmregün**, s. 86; **Baştuğ&Erdem**, s. 182; **Arkan**, s. 323; **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 395; **Poroy&Yasaman**, s. 486; **Şener**, s. 655-656.

¹⁵³ **Karayalçın**, s. 469; **Baştuğ&Erdem**, s. 182; **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 395; **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 568; **Poroy&Yasaman**, s. 486; **Bilgili&Demirkapı**, s. 238.

¹⁵⁴ **Arkan**, s. 324; **Ayhan&Özdamar&Çağlar**, s. 395; **Poroy&Yasaman**, s. 486; **Kayar**, s. 214-215; **Çınar Karabağ**, s. 163.

¹⁵⁵ **Kayar**, s. 215.

¹⁵⁶ **Poroy&Yasaman**, s. 486.

¹⁵⁷ **Poroy&Yasaman**, s. 486.

¹⁵⁸ **Poroy&Yasaman**, s. 486.

Haksız rekabet durumunda zararın varlığının, miktarının ve zarar ile haksız rekabeti oluşturan fiil arasındaki illiyet bağının ispatı her zaman kolay olmadığından kanun koyucu davacıyı ispat yükünden kurtarmak için TTK m. 56/1/e-2 ile özel bir hüküm getirmiştir¹⁵⁹. Haksız rekabete dayalı tazminat davalarında hâkim, davacı lehine tazminat olarak, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir (TTK m. 56/1/e). Karşı tarafın elde etmesi mümkün görülen menfaat davalının defterleri aracılığı ile ispat edilebilir¹⁶⁰. Tazminat olarak haksız rekabeti gerçekleştiren kişinin elde etmesi mümkün görülen menfaate hükmedilebilmesi için davacının bu yönde bir talebinin olması şarttır¹⁶¹. Karşı tarafın defterlerinin içeriğini bilmek mümkün olmadığı için uygulamada belirsiz alacak davası ile karşı tarafın elde ettiği menfaatin tespiti ve ispatı yoluna gidilir¹⁶². Haksız rekabet sonucu davacı zarar etmemiş hatta haksız rekabete uğradığı dönemde kârı artmış olsa bile karşı tarafın elde etmesi mümkün görülen menfaati tazminat olarak talep edebilir¹⁶³. Yargıtay da bir kararında haksız rekabete uğrayan tarafın haksız rekabetin uygulandığı dönem içerisinde ürünlerinin satışında artış olmasının zarar görmediği sonucunu doğurmayacağını ve bu durumda davalının elde etmesi mümkün görülen yararın tazminat olarak istenebileceğine hükmetmiştir¹⁶⁴. Haksız rekabete dayalı maddi tazminat davalarında, tazminat olarak davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatlerin karşılığı olarak haksız rekabetin olduğu dönemde elde edilen tüm kazançlar kadar bir miktara hükmedilmesi hakkani-

yete uygun değildir¹⁶⁵. Yargıtay'ın da bu yönde bir kararı bulunmaktadır¹⁶⁶. Özellikle tazminata esas alınan dönemde davalının ödediği vergilerin kazanç miktarından düşülmesi gerekir¹⁶⁷.

b. Manevi Tazminat Davası

TBK m. 58'de öngörülen şartların varlığı hâlinde haksız rekabete dayalı olarak manevi tazminat davası açılabilir (TTK m. 56/1/e). Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir (TBK m. 58/1). Manevi tazminat talep edilebilmesi için manevi bir zarar doğmuş olmalıdır. Haksız rekabete dayalı manevi tazminat davasında manevi zararın tazmini için davalının kusurlu olması şartı da aranmaktadır¹⁶⁸. Ayrıca zarar ile kusurlu davranış arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır¹⁶⁹. Özellikle kötüleme içeren açıklamalar ve yanlış beyanlarla yapılan karşılaştırmalı reklamlarla ortaya çıkan haksız rekabet hâllerinde işletme adı sahibinin ticari itibarının zedelenmesi ihtimali yüksektir. Ayrıca bir gerçek kişinin adının yer aldığı işletme adı ile iltibas oluşturulduğu durumlarda da, adına işletme adında yer verilen gerçek kişinin ticari hayatta kazandığı itibarın zedelenmesi sonucu doğabilir. Örneğin adı Mehmet Taplı olan bir kişinin işlettiği "*Mehmet Taplı Ustanın Ev Yemekleri Lokantası*" işletme adına sahip bir esnaf işletmesi mevcutken kendisinin veya çalıştırdığı personelinin adı Mehmet Taplı olmayan bir işletme sahibinin işletmesi için "*Mehmet Taplı Ev Yemekleri Lokantası*" işletme adını kullanması haksız rekabet oluşturmakla birlikte işlerini gördüğü sırada ticari dürüstlük, ahlak vb. kurallara aykırı davranışları Mehmet Taplı'nın kişilik haklarının zedelenmesine de yol açabilir.

¹⁵⁹ İmregün, s. 86; Arkan, s. 324; Ayhan&Özdamar&Çağlar, s. 395; Kayar, s. 215; Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 568; Çınar Karabağ, s. 164.

¹⁶⁰ Poroy&Yasaman, s. 487; Kayar, s. 215.

¹⁶¹ Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya, s. 568; Poroy&Yasaman, s. 487; Çınar Karabağ, s. 164.

¹⁶² Poroy&Yasaman, s. 487; Çınar Karabağ, s. 167.

¹⁶³ Poroy&Yasaman, s. 487.

¹⁶⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 19.03.2001, E: 2001/44, K: 2001/2072 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁶⁵ Kayar, s. 215.

¹⁶⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 02.03.2004, E: 2003/7285, K: 2004/1983 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁶⁷ Arkan, s. 324-325.

¹⁶⁸ Bilgili&Demirkapı, s. 238; Kayıhan&Yasan; s. 141; Çeker, s. 165.

¹⁶⁹ Çınar Karabağ, s. 167.

Manevi tazminatın miktarını rekabet edenlerin sosyal ve ekonomik durumlarını, zarar veren olayın mahiyeti ile zarar görende oluşturduğu öfke ve üzüntünün boyutlarını dikkate alarak hâkim takdir edecektir¹⁷⁰. Gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de haksız rekabete dayalı manevi tazminat talebinde bulunabilir¹⁷¹. Yargıtay'ın da haksız rekabete dayalı davalarda tüzel kişilerin manevi tazminat talep edebileceği yönünde bir kararı mevcuttur¹⁷². Manevi zararın para olarak tazmini gerekir ve manevi tazminat taleplerinde haksız rekabetin kınanması yönünde karar verilemez¹⁷³. Yargıtay da bir kararında haksız rekabete dayalı manevi tazminat taleplerinde haksız rekabetin kınanması yönünde karar verilemeyeceğini belirtmiştir¹⁷⁴.

B. DAVALARIN YIĞILMASI

Davacı haksız rekabet durumunda her bir talebini ayrı ayrı dava açmak sureti ile ileri sürmek yerine tek bir dava ile de bütün taleplerini ileri sürebilir¹⁷⁵. HMK m. 110'da davaların yığılması olarak ele alınan düzenleme davalarının tümünün aynı yargı çeşidi içerisinde yer alması ve taleplerin tamamı için ortak yetkili bir mahkemenin bulunması nedeni ile haksız rekabet davaları içinde uygulama alanı bulacaktır¹⁷⁶.

C. MAHKEME KARARLARININ İLANI

Haksız rekabet davalarında mahkeme, davayı kazanan tarafın istemiyle gideri haksız çıkan taraftan alınmak üzere, ilanın şeklini ve kapsamını da belirleyerek hükmün kesinleşmesinden sonra ilan edilmesine karar verebilir (TTK m. 59/1). Davayı

kazananın talebi olmadan hükmün ilan edilmesine mahkeme resen karar veremez ve hükmün ilanı dava açılırken talep edilmelidir¹⁷⁷. Mahkeme kararlarının ilanındaki amaç tüm ilgililerin bilgi sahibi olması ve bu şekilde caydırıcılık sağlamasıdır¹⁷⁸. Uygulamada haksız rekabete dayalı davalarda verilen mahkeme kararları özet olarak tirajı yüksek gazetelerde yayınlanmaktadır¹⁷⁹.

D. MAHKEME KARARLARININ ÜÇÜN-CÜ KİŞİLERE ETKİSİ

Usul ve icra hukukunun temel prensiplerinden olan kesin hüküm niteliği elde etmiş bir mahkeme kararının sadece tarafları hakkında icra kabiliyetinin olması kuralının istisnası haksız rekabete dayalı davalar sonucunda verilen mahkeme kararlarıdır¹⁸⁰. Bir kimse hakkında haksız rekabete dayalı olarak açılan önleme (men) ve eski hale iade davalarında verilen hüküm, haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde ondan ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunur (TTK m. 56/4).

TTK m. 56/4 özellikle iltibas yoluyla haksız rekabet oluşturan durumlarda açılan davalar bakımından önem taşır¹⁸¹. Karıştırılmaya yol açan malların haksız rekabeti gerçekleştiren kişi dışında kimselerde ticari amaçla bulunması ve satılmaya devam edilmesi mümkündür. Bu nedenle kanun koyucu haksız rekabete dayalı önleme (men) ve eski hale iade davaları sonucunda verilen mahkeme kararları açısından istisnai nitelikteki TTK m. 56/4 hükmünü kabul etmiştir¹⁸². Ancak TTK m. 56/4 hükmünün karıştırılmaya yol açan malları

¹⁷⁰ **Poroy&Yasaman**, s. 489.

¹⁷¹ **İmregün**, s. 86; **Poroy&Yasaman**, s. 489; **Şener**, s. 655-656.

¹⁷² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 10.04.2006, E: 2005/4006, K: 2006/3778 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁷³ **Bozer&Göle**, s. 182.

¹⁷⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T: 09.01.2013, E: 2012/17329, K: 2013/251 (Kazancı İçtihat Bankası s.e.t. 12.03.2020).

¹⁷⁵ **Şener**, s. 657.

¹⁷⁶ **Şener**, s. 658.

¹⁷⁷ **Arkan**, s. 325.

¹⁷⁸ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 572; **Kayar**, s. 218.

¹⁷⁹ **Kayar**, s. 218.

¹⁸⁰ **Bozer&Göle**, s. 186; **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 572.

¹⁸¹ **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 573.

¹⁸² **Nomer Ertan&Ülgen&Helvacı&Kendigelen&Kaya**, s. 572-573.

haksız rekabeti gerçekleştiren kişi dışında şahsi ihtiyacı için elinde bulunduran kişilere karşı uygulanması mümkün değildir¹⁸³.

Örneğin haksız rekabete dayalı eski hale iade davasında, İşletme adı ile iltibas oluşturan ayırt edici ad veya işaretin kullanıldığı etiketlerin malların üzerinden sökülmesine karar verilmişse, bu hüküm bahsedilen malları üretmediği hâlde satmak için elinde bulunduran işletme sahibi için de uygulanacaktır.

SONUÇ

Günümüzde, bütün işletmeler tarafından kullanılan işletme adının en önemli işlevi, işletmenin tanıtılmasını ve diğer işletmelerden ayırt edilmesini sağlamaktır. İşletme adının, ayırt etme işlevinden en üst seviyede yararlanılabilmesi için ise diğer işletmeler tarafından kullanılan ayırt edici ad ve işaretler ile karıştırılmaya yol açmaması gerekir. Bu nedenle de, işletme adının oluşturulması kadar korunması da önemlidir. İşletme adının korunmasına yönelik düzenlemeler TTK m. 50-52'de yer alan özel koruma hükümleri ile TTK'nin 54-63. maddeleri arasında yer alan haksız rekabet hükümleridir. Ayrıca şartların varlığı hâlinde işletme adının korunması için, TMK m. 26'da yer alan adın korunması hükümlerinden ve SMK'de yer alan hükümlerden de yararlanılabilir.

İşletme adının korunması açısından, haksız rekabet hükümleri ile hukukumuzda yer alan diğer düzenlemeler karşılaştırıldığında, aralarında üç önemli fark olduğu görülmektedir. Bu farklardan ilki, hükümlerin uygulanabilmesi için öngörülen şartlarda yer almaktadır. İşletme adının haksız rekabet hükümleri uyarınca korunabilmesi için aranan tek şart, işletme adının haklı olarak kullanılmasıdır. İkinci fark, hükümlerin öngörülme amaçlarında ortaya çıkmaktadır. Diğer koruma hükümlerinin öngörülmesindeki amaç, işletme adı kullanan işletme sahibinin korunması iken, haksız

rekabet hükümlerinin öngörülmesindeki amaç, bütün katılanların (ekonomi, tüketici ve kamu) menfaatinin korunmasıdır. Üçüncü fark ise, korumadan yararlanabilmek için dava açma hakkı tanınan kişilerde ortaya çıkmaktadır. Diğer koruma hükümlerinde dava açma hakkı yalnızca işletme adı kullanan işletme sahibine tanınmışken, haksız rekabet hükümlerinde dava açma hakkına, işletme sahibi, tüketiciler, mesleki ve ekonomik birlikler (ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar) ile tüketicinin ekonomik menfaatini koruyan sivil toplum kuruluşları ve kamusal nitelikteki kurumlar da sahiptir. Bu üç fark birlikte göz önüne alındığında, haksız rekabet hükümleri ile sağlanan korumanın tescil edilmemiş işletme adları ile birlikte, tescil edilmiş işletme adları için de büyük bir önem ifade ettiği görülmektedir. Bu nedenle, tescil edilmiş işletme adlarının korunması için, haksız rekabet hükümlerinden yararlanamayacağı yönündeki görüşlerin haksız rekabet hükümlerinin uygulama alanını daralttığı ve bu hâliyle kanun koyucunun öngördüğü amaca ulaşmanın güçleştiği gözden kaçırılmamalıdır. İster tescil edilmiş, ister tescil edilmemiş olsun, esnaflar veya tacirler tarafından kullanılan işletme adlarının korunması için TTK'de yer alan haksız rekabet hükümlerinin uygulanabileceğinin kabulü gerekir.

İşletme adına ilişkin düzenlemeler TTK'de yer aldığı için, ticari iştir ve esnaflar tarafından kullanılan işletme adları da TTK'de yer alan haksız rekabet hükümleri uyarınca korunabilir. Ayrıca, işletme adının haksız rekabet hükümleri uyarınca korunabilmesi için, haksız rekabet oluşturan fiillerde direk işletme adına yer verilmesi şart değildir. İşletme adı, işletmeye yönelik olarak gerçekleştiren ve haksız rekabet oluşturan bütün fiillerden etkilenecek, ayırt edici özelliği zedelenecektir. Özellikle iltibas, kötüleme ve karşılaştırma suretiyle oluşturulan haksız rekabet hâllerinden işletme adının etkilenmesi kaçınılmazdır. Haksız rekabet oluşturan fiillerle işletme adı zarar gören veya böyle bir tehlike ile karşılaşabilecek hak sahibi, TTK m. 56'da yer alan hukuk davalarını açma

¹⁸³ Bilgili&Demirkapı, s. 242; Kayar, s. 219.

hakkına sahiptir. Bu davalardan ilki, tespit davasıdır. Tespit davasında mahkeme, dava konusu fiilin, haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı yönünde bir karar verecek ve bu karar daha sonra açılacak diğer davalar için kesin delil oluşturacaktır. Haksız rekabetin meni davası ile işletme adına gerçekleştirilen saldırının sonlandırılması, eski hâle iade davasında ise haksız rekabet oluşturulan fiilin tekrar etmemesi için gereken tedbirlerin

alınması sağlanacaktır. Haksız rekabet sonucu bir zararın ortaya çıkması ve haksız rekabeti gerçekleştiren kişinin kusurlu olması durumunda, tazminat davası ile zarar ve ziyanın tazminini de istenebilir. TTK m. 56'da yer alan talepler, ayrı ayrı davalarla ileri sürülebileceği gibi, bütün talepler tek bir dava ile de ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Akipek**, Jale G. & Akıntürk, Turgut & **Ateş**, Derya (2015) Türk Medenî Hukuku Birinci Cilt Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 12. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Arkan**, Sabih (2011) Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, Ankara, Sözkese Matbaacılık.
- Ayhan**, Rıza (2012) Ticari İş-Ticari İşletme-Ticaret Sicili-Ticaret Unvanı-Haksız Rekabet, Yürürlüğünün Birinci Yılında 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, EÜHFD, C. XVI, S. 3-4, s. 31-53.
- Ayhan**, Rıza & **Özdamar**, Mehmet & **Çağlar**, Hayrettin (2015) Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım.
- Bahtiyar**, Mehmet (2019) Ticari İşletme Hukuku, 20. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Baştuğ**, İrfan & **Erdem**, Ercüment (1993) Ticari İşletme Hukuku (Ders Notları), 1. Baskı, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları.
- Battal**, Ahmet (2007) Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Ankara, 20, Gazi Kitabevi.
- Bilge**, Mehmet Emin (2014) Ticari Ad Ve İşaretler Arasında Karıştırılma Tehlikesi, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.
- Bilgili** Fatih & Demirkapı Ertan (2016) Ticari İşletme Hukuku, 6. Baskı, Bursa, Dora Basım Yayın.
- Bozer**, Ali & **Göle**, Celal (2015) Ticari İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Sözkese Matbaacılık.
- Can**, Ozan (Rekabet) (2007) Rekabet Yasağı ve Rekabet Sınırlandırmaları Hukuku İlişkisi, Rekabet Dergisi, S. 32, s. 3-42.
- Can**, Ozan (Acente) (2011) 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasağı Anlaşması, 1. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Çağlar**, Hayrettin & **Özdamar**, Çağlar (2006) Ticaret Unvanının Korunması, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 2, s. 119-150.
- Çeker**, Mustafa (2013) Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Adana, Karahan Kitabevi.
- Çetiner**, Selma & Bozkurt **Yüksel**, Armağan (2015) Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Çınar Karabağ**, Nihal (2019) Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet ve Yaptırımları, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Demirbaş**, Ali (2020) Tüketici Hukuku Açısından Karşılaştırmalı Reklam – Doğrudan Mı Dolaylı Mı?, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIV, S. 1, s. 31-54.
- Dural**, Mustafa & **Sarı**, Suat (2013) Türk Özel Hukuku Cilt I (Temel Kavramlar ve Medenî Kanununun Başlangıç Hükümleri), İstanbul, Filiz Kitabevi.
- Erdil**, Engin (2020) Haksız Rekabet Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Eriş**, Gönen (2017) Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Güneş**, İlhami (2018) Uygulamada Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları, 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- İmregün**, Oğuz (1993) Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler, Ortaklıklar, Kıymetli Evrak), 10. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- İnal**, Tamer (2004) Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, İstanbul, Kazancı Kitap.
- Karasu**, Rauf & **Suluk**, Cahit & **Nal**, Temel (2019) Fikri Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Karayalçın, Yaşar (1968) Ticaret Hukuku (I. Giriş-Ticari İşletme), 3. Baskı, Ankara.

Kayar, İsmail (2013) Ticaret Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Kayhan, Şaban & **Yasan**, Mustafa (2017) Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Noyan, Erdal & **Güneş**, İlhami (2015) Marka Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Odman Boztosun, Ayşe & **Ünal**, Akın (2005) Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Ticaret Unvanına, İşletme Adına ve Haksız Rekabete İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, 27-28 Mayıs 2005 Günü Yedi Tepe Üniversitesi'nde Düzenlenen Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu'nda Sunulan Tebliğler, Yedi Tepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S. 1, s. 383-412.

Özaltan, Yurdal (2014) Ticaret Unvanı Ve İşletme Adına Yönelik Tecavüzlerde Kişilik Hakkını Koruyucu Hukukî Mekanizmaların İşlevi, Legal Hukuk Dergisi, C. 12, S. 141, s. 167-193.

Pınar, Hamdi (2012) Reklam Ve Satış Yöntemlerine İlişkin Haksız Rekabet Hâlleri, Marmara

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. XVIII, S. 2, 2012, s. 129-156.

Poroy, Reha & **Yasaman**, Hamdi (2019) Ticari İşletme Hukuku, 18. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım.

Şener, Oruç Hami (2016) Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Tekinalp, Ünal (2012) Fikrî Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım.

Tunçer, Polat (2014) Ticaret Hukuku, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Ülgen, Hüseyin & **Helvacı**, Mehmet & **Kendigelen**, Abuzer & **Kaya**, Arslan & **Nomer Ertan**, Füsün (2015) Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

Zevkliler, Aydın & **Acabey**, M. Beşir & **Gökyayla**, K. Emre (2000) Zevkliler Medeni Hukuk, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.